

Handläggare: Emma Wikman
Sektor Teknik och service

Mottagare: Kommunfullmäktige

Planeringsstrategi för Skinnskattebergs kommun

Sammanfattning av ärendet

En planeringsstrategi har tagits fram för Skinnskattebergs kommun för att utvärdera hur aktuell den gällande översiktsplanen från 2014 är. Översiktsplanen har gått igenom utifrån de lagkrav som gäller rörande översiktsplanering och förändringar som kommer att behöva implementeras i framtagandet av en ny översiktsplan.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING	3
Bakgrund	3
Syfte	3
Process och organisation	3
SAMMANFATTNING	5
Framtagande av planeringsstrategi	5
Bedömning av översiktsplanen aktualitet	5
Kommunens fortsatta arbete med översiktsplanering	6
BESKRIVNING AV ÄNDRADE PLANERINGS-FÖRUTSÄTTNINGAR	7
Genomgång av nationell lagstiftning	7
Slutsats/reflektion	8
Nya underlag gällande statliga och mellankommunala intressen	9
Slutsats/reflektion	13
Kommunala underlag	14
Slutsats/reflektion	15
BEDÖMNING AV ÖVERSIKTSPLANENS AKTUALITET	16
Mark- och vattenanvändning, 3 kap 3 § PBL	17
Användning, utveckling och bevarande av den byggda miljön, 3 kap 3 § PBL	17
Allmänna intressen. Riksintressen, 3 kap 4 § PBL	18
Allmänna intressen. Miljö kvalitetsnormer, 3 kap 4 § PBL	19
Allmänna intressen. Övriga förhållanden av väsentlig betydelse, 3 kap 4 § PBL	19
Bostadsförsörjning, 3 kap 5 § PBL	22
Nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling, 3 kap 5 § PBL	22
Landsbygdsutveckling i strandnära lägen, 3 kap 5 § PBL	23
Klimatrelaterade risker, 3 kap 5 § PBL	24
Koppling mot regional plan, 3 kap 5 § PBL	24
Mellankommunala frågor, 3 kap 5 § PBL	25

Slutsats/reflektion	25
UPPFÖLJNING OCH UTVÄRDERING AV GÄLLANDE ÖVERSIKTSPLAN _____	27
Kommunens vision och översiktsplanens utvecklingsinriktning	27
Översiktsplanens struktur och upplägg	27
Utvecklingen sen översiktsplanen antogs	28
Användbarhet vid beslut	29
Slutsats/reflektion	30
KOMMUNENS FORTSATTA ARBETE MED ÖVERSIKTSPLANERING _____	31
Sammanfattande bedömning	31
ÖP-modellen och digitala översiktsplaner	31
Kommunens vision och översiktsplanens utvecklingsinriktning	32
Mål och inriktning för kommande översiktsplanearbete	32
Redovisning av lagkrav i kommande översiktsplan	33
Kunskapsunderlag för kommande översiktsplanearbete	34
Rekommendationer för kommande översiktsplanearbete	35

Inledning

Bakgrund

Översiktsplanen har en central roll i kommunernas arbete att formulera strategier för en långsiktig hållbar utveckling. En översiktsplan ska ange såväl en långsiktig och övergripande utvecklingsstrategi som grunddragen i den avsedda användningen av mark- och vattenområden. Översiktsplanen ska visa hur kommunen tänker ta hänsyn till allmänna intressen samt hur riksintressen ska tillgodoses och hur miljö kvalitetsnormer ska följas. Planen ska också ge vägledning för hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

Lagändringar från 1 april 2020 i Plan- och bygglagen innebär att kommunen ska göra en aktualitetsprövning av gällande översiktsplan genom att ta fram en planeringsstrategi. Det innebär att Skinnskattebergs kommun under perioden från ordinarie val till Kommunfullmäktige år 2022 fram till senast 11 september 2024 antingen ska ha antagit en planeringsstrategi eller en ny översiktsplan. Om detta inte genomförs inom tidsramen upphör översiktsplanen att vara aktuell.

I planeringsstrategin ska kommunfullmäktige bedöma i vilken utsträckning översiktsplanen är aktuell. Det är översiktsplanen i dess helhet som ska bedömas. I strategin ska fullmäktige enligt PBL 3 kap. 23 § ta ställning till dels ändrade planeringsförutsättningar av betydelse för översiktsplanens aktualitet, dels kommunens fortsatta arbete med översiktsplaneringen, och bedöma i vilken utsträckning planen är aktuell i förhållande till kraven i 3 §, 4 § andra stycket 1 och 2 samt 5 §. Det innebär bland annat prövningen av översiktsplanens aktualitet ska göras i förhållande till om planen ger vägledning om den avsedda mark- och vattenanvändningen, hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras, hur planen tillgodoser värdena i riksintressen och hur gällande miljö kvalitetsnormer följs.

Länsstyrelsen har 2022-08-22 inkommit med planeringsunderlag för att bedöma aktualiteten av nu gällande översiktsplan.

Kommunfullmäktige beslutade 2023-09-26 att ge förvaltningen i uppdrag att ta fram en planeringsstrategi.

Syfte

I planeringsstrategin ska kommunen ta ställning till ändrade planeringsförutsättningar som är av betydelse för översiktsplanens aktualitet samt kommunens fortsatta arbete med översiktsplaneringen. Kommunen ska även bedöma i vilken utsträckning översiktsplanen och de tematiska tilläggen är aktuella.

Process och organisation

Arbetet med att ta fram planeringsstrategin pågick från maj till oktober 2023. Planeringsstrategin har antagits av kommunfullmäktige xx xx 2023.

Arbetet har letts av kommunens projektledare Emma Wikman. En arbetsgrupp/projektgrupp har bidragit med kunskap om framför allt användning och tillämpning av den gällande översiktsplanen samt framfört behov inför ny översiktsplan. Konsult har anlåtats för framtagande av planeringsstrategi.

Projektgrupp

- Emma Wikman, Planeringsstrateg
- Olle Karlsson, Sektorchef Teknik och Service
- Angelique Nyström, Förvaltningschef Miljö och Bygg
- Joanna Hagstedt, planeringsarkitekt och konsult på AFRY
- Klara Källberg, landskapsarkitekt och konsult på AFRY

Plan- och bygglag (2010:900) 3 kap. 23 § Kommunfullmäktige ska anta en planeringsstrategi senast 24 månader efter ett ordinarie val. I strategin ska fullmäktige

1. ta ställning till dels ändrade planeringsförutsättningar av betydelse för översiktsplanens aktualitet, dels kommunens fortsatta arbete med översiktsplaneringen, och

2. bedöma i vilken utsträckning planen är aktuell i förhållande till kraven i 3 §, 4 § andra stycket 1 och 2 samt 5 §.

En planeringsstrategi kan ändras fram till nästa ordinarie val.

Kraven i första stycket gäller dock inte om fullmäktige i stället antar en ny översiktsplan inom den tid som anges där. Lag (2020:76).

Sammanfattning

Framtagande av planeringsstrategi

Kommunfullmäktige beslutade 2023-09-26 att ge förvaltningen i uppdrag att ta fram en planeringsstrategi. Arbetet med att ta fram planeringsstrategin pågick från maj till oktober 2023. Planeringsstrategin har antagits av kommunfullmäktige xx xx 2023.

En arbetsgrupp/projektgrupp har bidragit med kunskap om framför allt användning och tillämpning av den gällande översiktsplanen samt framfört behov inför ny översiktsplan. Konsult har anlåtats för framtagande av planeringsstrategi.

Bedömning av översiktsplanen aktualitet

Översiktsplanen utarbetades åren 2010 till 2014. Den sammanfattande bedömningen är att Skinnskattebergs kommun behöver ta fram en ny översiktsplan. Denna bedömning görs utifrån att översiktsplanen inte bedöms aktuell då flertal nya lagar, mål, strategier tillkommit på nationell, regional och kommunal nivå som inte hanterats i gällande översiktsplan. Den vision som togs av politiken har tidsmässigt passerats. Gällande översiktsplan saknar en kommuntäckande markanvändningskarta. Kommunen har därmed inte aktivt tagit ställning och i till översiktsplanens tillhörande kartor tydligt redovisat vad den långsiktiga visionen för kommunens fysiska utveckling är. Översiktsplanen har inte i tillräcklig omfattning hanterat klimatanpassningsfrågorna. Riksintressen har tillkommit och reviderats. Hur riksintressen tillgodoses i Skinnskattebergs kommun bedöms att har stor påverkan på översiktsplanens aktualitet, då det är mycket viktigt att riksintresseområdena är aktuella för att de ska kunna tillgodoses.

Det finns både styrkor och svagheter i nuvarande översiktsplan sett ur organisationens behov idag. Den fångar ett flertal relevanta frågeställningar men lyckas inte konkretisera dessa i tydliga ställningstaganden. Även om begränsad utveckling har skett på mark- och vattenanvändningsområdet svarar nuvarande översiktsplan inte väl mot vare sig lagstiftningens krav eller mot den strategiska utvecklingen av mark- och vatten som eftersträvas av kommunen idag. Den ger idag mindre eller inget stöd i utvecklingsfrågor kopplat till mark- och vattenanvändning.

Sammanfattande redovisning av bedömda aspekter

Översiktsplanens aktualitet har prövats utifrån tre aspekter och 16 frågeställningar. Översiktsplanen bedöms inte vara aktuell avseende alla tre aspekter där 14 av 16 frågeställningar har bedömts som inte aktuella. Nedan sammanfattas resultatet av bedömningen:

- PBLs krav i 3 §, 4 § andra stycket 1 och 2 samt 5 §.
  - Mark- och vattenanvändning – inte aktuell
  - Användning, utveckling och bevarande av den byggda miljön – inte aktuell
  - Allmänna intressen – inte aktuell
  - Bostadsförsörjning – inte aktuell
  - Nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling – inte aktuell
  - Landsbygdsutveckling i strandnära lägen – inte aktuell
  - Klimatrelaterade risker – inte aktuell
  - Koppling mot regional plan – inte aktuell
  - Mellankommunala frågor – delvis inaktuell

Översiktsplanen bedöms inte vara aktuell avseende åtta frågeställningar och delvis inaktuell vad gäller en. Sammanfattningsvis bedöms översiktsplanen inte aktuell utifrån Plan- och bygglagens krav.

- Ändrade planeringsförutsättningar av betydelse för översiktsplanens aktualitet
  - nationell lagstiftning – inte aktuell
  - statliga och kommunala intressen – inte aktuell
  - kommunala underlag – inte aktuell

Översiktsplanen bedöms inte vara aktuell avseende tre av tre frågeställningar. Sammanfattningsvis bedöms översiktsplanen inte aktuell utifrån ändrade planeringsförutsättningar av betydelse.

- Uppföljning och utvärdering av gällande översiktsplan
  - Kommunens vision och översiktsplanens utvecklingsinriktning - delvis aktuell
  - Kommunala utvecklingsfrågor - inte aktuell
  - Struktur och upplägg - inte aktuell
  - Användbarhet vid beslut – inte aktuell

Översiktsplanen bedöms inte vara aktuell avseende fyra frågeställningar och delvis aktuell vad gäller en. Sammanfattningsvis bedöms översiktsplanen inte aktuell utifrån översiktsplanens innehåll, upplägg och användbarhet.

Kommunens fortsatta arbete med översiktsplanering

Översiktsplanen har en central roll i kommunernas arbete att formulera strategier för en långsiktigt hållbar utveckling. Översiktsplaneringen ska bedrivas kontinuerligt, vara framåtsyftande och att översiktsplanen ska hållas aktuell.

Kommande arbete med ny översiktsplan för Skinnskattebergs kommun kommer kräva en del resurser inom den kommunala organisationen. Flera planeringsunderlag behöver tas fram i samband med framtagande av ny översiktsplan. Vidare kommer de nya kraven på digitalisering av samhällsbyggnadsprocessen innebära att de nya underlagen är digitaliserade samt att befintligt underlag digitaliseras.

Beskrivning av ändrade planerings-förutsättningar

Nedan redovisas de lagändringar av betydelse för översiktlig planering som skett sedan befintlig översiktsplan antogs av kommunfullmäktige 8 september 2014.

Genomgång av nationell lagstiftning

Lag (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar

Den 1 januari 2014 ändrades lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar genom att varje kommun, med riktlinjer, ska planera för bostadsförsörjningen i kommunen. Ändringarna innebär att innehållet i, och processen för att ta fram kommunala riktlinjer för bostadsförsörjningen preciseras. Nytt är att kommunerna i riktlinjerna ska redovisa hur hänsyn har tagits till relevanta nationella och regionala mål samt planer och program av betydelse för bostadsförsörjningen. Bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet förs in i plan- och bygglagen, som ett allmänt intresse vilket kommunerna ska främja bland annat vid planläggning.

Länsstyrelsen i Västmanlands län (2021) har tagit fram bostadsmarknadsanalys som ger en övergripande lägesbild över bostadsmarknaden i Västmanlands län. Analysen utgör ett stöd i kommunens arbete med bostadsförsörjning.

Plan- och bygglagen (2010:900)

Översiktsplan

Den 1 april 2020 förändrades 3 kapitlet om översiktsplan. Med lagändringarna har många paragrafer fått nytt innehåll eller formulerats om. Boverket har gjort en sammanställning över lagändringarna som finns att läsa på PBL kunskapsbanken. Syftet med ändringen är att översiktsplaneringen ska bedrivas kontinuerligt, vara framåtsyftande och att översiktsplanen ska hållas aktuell.

Den största förändringen är att kommunernas aktualitetsprövning av översiktsplanen har ersatts med att kommunerna ska ta fram en planeringsstrategi (3 kap. 23 § PBL). Från och med valet 2022 ska kommunfullmäktige ta fram en planeringsstrategi varje mandatperiod. Planeringsstrategin ska antas senast 24 månader efter ordinarie val och kommunfullmäktige ska ha antagit kommunens första planeringsstrategi senast den 11 september 2024. Om detta inte genomförs upphör kommunens översiktsplan att vara aktuell.

Vidare kommer efter utgången av 2025, översiktsplaner som antagits före den 1 januari 2004 att upphöra att gälla. Detta gäller även för ändringar av översiktsplanen för en viss del av kommunens yta som har antagits före detta datum. Även om översiktsplanen aktualitetsprövats efter 1 januari 2004 så kommer den upphöra att gälla. Detta gäller även ändringar för en viss del av kommunens yta som har antagits före 1 januari 2004, men som senare har kopplats till en plan som antagits efter 1 januari 2004.

Avsikten med en planeringsstrategi är att den ska vara mer framåtsyftande än aktualitetsprövningen i och med att kommunens fortsatta arbete med översiktsplaneringen ska vara i fokus. Därför är det också möjligt att ändra strategin från det att den antagits och fram till nästa ordinarie val.

Om kommunfullmäktige i stället antar en ny översiktsplan inom första halvan av mandatperioden behöver kommunen inte anta en planeringsstrategi inom samma period. Läs mer om planeringsstrategi, dess tänkta innehåll och övergångsbestämmelser på PBL kunskapsbanken.

Klimatrelaterade risker

PBL ändrades i augusti 2018 gällande klimatrelaterade risker, se mer information under rubriken Hälsa, säkerhet och risk för olyckor i avsnittet Statliga och mellankommunala intressen, sid 8.

Barnkonventionen/Lag om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (2018:1197)

Barnkonventionen blev svensk lag den 1 januari 2020. Boverket har fått i uppdrag av regeringen att ta fram en vägledning om hur barnkonventionen kan tillämpas vid fysisk planering enligt PBL. Vägledningen innehåller exempel på hur barnrättsperspektivet kan tillföras och tillgodoses genom hela planeringskedjan och finns på Boverkets hemsida.

Miljöbalken (1998:808)

Den 1 januari 2018 fick miljöbalken (1998:808) ett nytt sjätte kapitel samtidigt som det infördes ändringar i kapitel 3, 4 och 5 i PBL. I miljöbalkens sjätte kapitel finns bestämmelser om identifiering, beskrivning och bedömning av miljöeffekter vid planering av och beslut om planer och program, så kallade strategiska miljöbedömningar. Miljökonsekvensbeskrivningens omfattning och innehåll styrs också av miljöbalkens sjätte kapitel. På Naturvårdsverkets webbplats finns en vägledning om strategiska miljöbedömningar.

Miljöbalken ändrades också den 1 januari 2019 gällande miljö kvalitetsnormer för vatten, se mer information under rubriken Miljö kvalitetsnormer.

Förordning (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete

Förordning (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete trädde i kraft den 1 januari 2019. I förordningen anges bland annat att Länsstyrelsen ska initiera, stödja och följa upp kommunernas klimatanpassningsarbete.

Förordning (2018:1939) om invasiva främmande arter

Den 1 januari 2019 trädde förordning (2018:1939) om invasiva främmande arter i kraft.

Naturvårdsverket har tagit fram vägledningar och stöd i arbetet med att förebygga och begränsa spridningen av invasiva främmande arter, se mer på Naturvårdsverkets webbplats. Länsstyrelsen är ansvarig för arbetet med invasiva främmande arter i länet. Länsstyrelsen får överlåta åt en kommun som begär det att se till att av Länsstyrelsen beslutade hanteringsåtgärder följs upp inom kommunen.

Slutsats/reflektion

Sedan år 2014 har det tillkommit flertalet lagändringar samt praxis som har en påverkan på kommunal översiktsplanering. De mest betydande lagändringarna rör det långsiktiga arbetet med översiktsplaneringen, barns juridiska rättigheter samt miljö kvalitetsnormer och strategisk miljöbedömning. Övrig ny lagstiftning är på olika sätt kopplad till det nationella klimatanpassningsarbetet och naturvårdsarbetet. Detta medför att dessa områden behöver återigen undersökas och utvecklas i översiktsplanearbetet. Utifrån ovan behöver förnyande ställningstaganden tas i kommande översiktsplanearbete.

En del av dessa frågeställningar beskrivs i ÖP2014 och i övriga strategiska kommunala dokument antagna efter år 2014. Med stor sannolikhet behöver dock flertal nya kommunala underlag tas fram.

Översiktsplanen bedöms inte aktuell utifrån de lagändringar som påverkar översiktlig planering.

Nya underlag gällande statliga och mellankommunala intressen

Nedan ges information kring statliga och mellankommunala intressen där förändringar har skett sedan kommunens gällande översiktsplan antogs och som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. Även kommande förändringar redovisas här.

Översyn av riksintressen enligt 3 kap. 6–8 §§ MB

Regeringen gav i januari 2020 Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Statens energimyndighet, Tillväxtverket och Trafikverket att tillsammans med Boverket som samordnande myndighet göra en översyn av sina respektive anspråk på områden av riksintresse. Slutredovisningen går att finna på Boverkets sida för publikationer.

Riksintresse för friluftsliv och naturvård (3kap. 6 § MB)

Naturvårdsverket har slutredovisat ett regeringsuppdrag om att se över och precisera kriterierna för vilka områden som ska anses vara av riksintresse enligt 3 kap. 6–8 §§ miljöbalken och utvärdera om de nuvarande anspråken på områden av riksintresse enligt 3 kap. 6–8 §§ miljöbalken motsvarar de kriterier som tas fram och ta ställning till om dessa anspråk behöver ändras. Inga beslut om ändringar av riksintressen har skett än.

Naturvårdsverkets senaste beslut om uppdatering av värdebeskrivningar och avgränsningar som rör Skinnskattebergs kommun togs år 2017 för Färnaområdet.

Riksintresse för totalförsvaret (3 kap 9 § MB)

Riksintressen för totalförsvarets militära delar

Försvarmaktens senast fattade beslut om gällande riksintressen och områden av betydelse för totalförsvarets militära del enligt 3 kap. 9 § MB togs den 26 januari 2022.

Enligt 3 kap 9 § miljöbalken ska mark- och vattenområden som har betydelse för totalförsvaret så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan motverka totalförsvarets intressen. Områden som är av riksintresse till följd av att de behövs för totalförsvarets anläggningar ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna.

Riksintresse för totalförsvarets militära delar redovisas i Försvarmaktens riksintressekatalog på Försvarmaktens webbplats. Riksintressen för totalförsvarets militära del i Västmanlands län går också att finna via ovan nämnda webbplats.

Riksintressen för totalförsvarets civila delar

Enligt regeringens försvarspolitiska inriktning 2016–2020 ska planeringen för civilt försvar återupptas. Planeringsarbete ska utgå från att förmågan att hantera kriser i samhället i fredstid också ska ge en grundläggande förmåga att hantera krigssituationer. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) arbetar kontinuerligt med att identifiera mark eller vattenområden som kan vara av riksintresse för totalförsvarets civila delar. På MSB:s webbplats går det att läsa mer om riksintressen. MSB har

också tagit fram en vägledning för att beakta totalförsvarets intressen i samhällsplaneringen och den går att finna på MSBs webbplats.

Miljö kvalitetsnormer

Miljö kvalitetsnormer (MKN) är ett juridiskt bindande styrmedel som finns i miljöbalkens femte kapitel med tillhörande förordningar. I dag finns miljö kvalitetsnormer för utomhusluft, vattenförekomster, fisk- och musselvatten samt omgivningsbuller.

Miljö kvalitetsnormer för vattenkvalitet – yt- och grundvatten

Aktuellt planeringsunderlag för vattenförekomsterna finns på Vattenmyndigheternas vattenkarta samt på Sveriges geologiska undersökning (SGU) webbplats. Vattenmyndigheternas *Åtgärdsprogram för vatten 2022-2027 Norra Östersjöns vattendistrikt* ger stöd för att olika aktörer ska kunna bidra till att miljö kvalitetsnormerna kan följas. Åtgärdsprogram redovisar bland annat åtgärder kopplade till kommunernas fysiska planering.

Miljö kvalitetsnormer för luft

Miljö kvalitetsnormerna för luft finns i luftkvalitetsförordningen (2010:477). I förordningen anges både gräns- och målvärden för luftkvaliteten. Påverkan på luftkvaliteten uppstår främst i större tätorter och beror framför allt på utsläpp från trafik men kan även uppstå genom eldning i exempelvis braskaminer.

De kommuner som är medlemmar i Västmanlands läns luftvårdsförbund får tillgång till förbundets emissionsdatabas och modellverktyg, samt stöd till den årliga rapporteringen av kommunens luftkvalitet till Naturvårdsverket. Skinnskattebergs kommun är medlem i Västmanlands läns luftvårdsförbund.

Hälsa, säkerhet och risk för olyckor

Boverket har tagit fram en vägledning på PBL Kunskapsbanken avseende hälsa, säkerhet och risker. Ett avsnitt i vägledningen behandlar hur frågorna kan hanteras i översiktsplaneringen.

En vägledning om klimatrisker i översiktsplanering finns på PBL Kunskapsbanken sedan våren 2022.

Tillsynsvägledning naturolyckor

Boverket har tagit fram en tillsynsvägledning för naturolyckor gällande översvämning, ras, skred och erosion. Tillsynsvägledningen riktar sig i första hand till länsstyrelser men innehåller även viktiga utgångspunkter för den kommunala planeringen. Exempelvis att ny sammanhållen bebyggelse, större riskobjekt eller bebyggelse med samhällsviktig verksamhet som grundregel bör lokaliseras över beräknad högsta nivå för sjöar och hav eller nivån för beräknat högsta flöde i vattendrag.

Vägledningen lyfter också att vid prövning av markens lämplighet för avsedd markanvändning måste livslängden hos planerad bebyggelse och anläggningar vara utgångspunkt, varför förväntade effekter av ett förändrat klimat behöver beaktas.

Kartunderlag och vägledning om ras, skred och erosion

Åtta statliga myndigheter samverkar sedan mars 2017 inom arbete med underlag om ras, skred och erosion. Detta har bland annat resulterat i ett samordnat kartunderlag om ras, skred och erosion som finns på Statens geotekniska instituts (SGI) webbplats, till den finns en vägledning.

Myndigheternas samordning fortsätter i takt med att nya underlag tillkommer eller befintlig information uppdateras.

Särskilda riskområden

SGI och MSB har haft regeringens uppdrag att identifiera särskilda riskområden för ras, skred, erosion och översvämning som är klimatrelaterade. I detta sammanhang har de även tagit fram en kartvisningstjänst som visar översiktlig bedömning per kommun. Uppdraget avslutades den 31 maj 2021

Störningar och riskfaktorer

Verksamheter med omgivningspåverkan

Vid fysisk planering bör hänsyn tas till att miljöfarliga verksamheter kan ge upphov till störningar för omkringliggande bebyggelse, t.ex. buller, lukt och stoftutsläpp. De största miljöfarliga verksamheterna är tillståndspliktiga enligt 9 kapitlet miljöbalken. Verksamheter med sådana tillstånd finns registrerade i Länsstyrelsens databas.

Miljöfarliga verksamheter som har storskalig kemikaliehantering omfattas av Sevesolagstiftningen. Dessa verksamheter finns registrerade hos Länsstyrelsen.

MSB har tagit fram en vägledning om samhällsplanering och riskhantering i anslutning till storskalig kemikaliehantering, vägledningen är från 2017 och går att finna på MSB webbplats. I vägledningen föreslås bland annat att ett riskhanteringsavstånd kring storskaliga kemikaliehanterande anläggningar bör finnas som ett planeringsunderlag för kommunens översiktsplan. Vägledningen beskriver hur ett sådant kan tas fram.

Det är av stor vikt att översiktsplanens vägledning är tydlig om hur risker, störningar och andra konsekvenser av ovan nämnda verksamheter ska hanteras.

Förorenade områden

Idag kända förorenade områden finns registrerade i Länsstyrelsens databas EBH-stödet. Detta material finns även i planeringskatalogen under rubriken "Potentiellt förorenade områden".

Länsstyrelsen uppdaterar varje år ett regionalt program för avhjälpande av föroreningsskador. I programmet redovisas bl.a. Länsstyrelsens prioriteringar och arbetsmetodik samt de mest förorenade områdena i länet (riskklass 1 och 2). Det regionala programmet finns på Länsstyrelsens webbplats.

Buller/Förordning om trafikbuller (SFS 2015:216)

En ny förordning om trafikbuller vid bostadsbyggnader antogs år 2015. Vid ändringen av förordningen som, som trädde i kraft 1 juli 2017, höjdes riktvärdena för buller vid en bostadsbyggnads fasad från spår- och vägtrafik. För bostäder upp till 35 kvm lades nivån på 65 dBA i stället för det tidigare 60 dBA. För bostäder större än 35 kvm höjdes riktvärdet till 60 dBA mot det tidigare 55 dBA. Detta kan få betydelse vid planläggning och för bygglovgivning (utanför detaljplan) i bullerutsatta lägen.

Utöver Förordning om trafikbuller (SFS 2015:216) bör även Boverkets allmänna råd om industri- och annat verksamhetsbuller (2020:2) uppmärksammas. Boverket har också en reviderad vägledning som knyter an till de allmänna råden.

Beredskap, risk och sårbarhet

Klimatanpassning och klimatpåverkan

Den 1 januari 2019 trädde förordning (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete i kraft. Förordningen riktar sig till vissa myndigheter där bland annat länsstyrelserna ingår. Inom ramen för

länsstyrelsens uppdrag att samordna det regionala arbetet med klimatanpassning ska länsstyrelsen bland annat stödja och följa upp kommunernas klimatanpassningsarbete.

Länsstyrelsen i Västmanland tog 2019 fram en klimatstrategi som går att hitta på Länsstyrelsens webbplats, strategin omfattar klimatanpassning, klimatpåverkan och energiomställning. Länsstyrelserna har även tagit fram en gemensam checklista om klimatanpassning som kan vara användbar för handläggare på kommunala nivån vid framtagandet av översiktsplan och detaljplan. Även en checklista för begränsad klimatpåverkan finns att tillgå. Ett förändrat klimat kan bland annat leda till högre temperaturer, ökad nederbörd, stigande havsnivåer och förändrade flöden i vattendrag samt ökade risker för ras, skred och erosion. Utifrån dessa klimateffekter hjälper checklistorna kommunen att peka ut vad man bör titta på i samråds- och granskningskedet och vad som bör finnas i en översiktsplan (och detaljplan) för att denna ska anses vara klimatanpassad. Länsstyrelsen i Västmanland har också tagit fram ett faktablad om det framtida klimatet i kommunen som går att finna på länsstyrelsens webbplats. En nationell vägledning kopplad till klimatanpassning finns att ta del av på Länsstyrelsens webbplats.

Kartvisningstjänst och vägledning om ras, skred och erosion

För att stötta kommunerna i deras arbete med klimatanpassning har SGI i samverkan med ett flertal andra myndigheter tagit fram en kartvisningstjänst med tillhörande vägledning om ras, skred och erosion. Kartvisningstjänsten och vägledningen finns på SGI:s webbplats.

Beredskap – samhällsviktig verksamhet samt totalförsvarets intressen i samhällsplaneringen

Sedan oktober 2020 finns en förenklad definition av samhällsviktig verksamhet som lyder: "Med samhällsviktig verksamhet avses verksamhet, tjänst eller infrastruktur som upprätthåller eller säkerställer samhällsfunktioner som är nödvändiga för samhällets grundläggande behov, värden eller säkerhet". MSB har även tagit fram en vägledning för identifiering av samhällsviktig verksamhet för bland annat kommuner (2019). Identifiering av samhällsviktig verksamhet kan användas som underlag för arbete med säkerhetsfrågor avseende fysisk planering, mer går att läsa på MSB:s webbplats.

MSB har under år 2021 tagit fram en vägledning för att beakta totalförsvarets intressen i samhällsplaneringen. Vägledningen beskriver bland annat hur totalförsvarets behov kan kopplas till den fysiska planeringen samt vilka olika typer av intressen som kan vara viktiga att beakta ur totalförsvarsynpunkt.

Dricksvattenförsörjning

Efter regeringens SOU 2016:32, En trygg dricksvattenförsörjning, har regeringen satsat på att höja skyddet för dricksvatten bland annat genom att ge länsstyrelserna utökade medel för att fastställa nya vattenskyddsområden samt revidera vattenskyddsområden. En förutsättning för länsstyrelsernas arbete med fastställande är att kommunerna arbetar med att ta fram underlag för både nya vattenskyddsområden och för sådana som är i behov av revidering.

Ytterligare planeringsunderlag går att finna på Boverkets sidor om vattenförsörjning och vattenförsörjning i översiktsplaneringen. Livsmedelsverkets handbok om klimatanpassad dricksvattenförsörjning finns i deras publikationsdatabas.

Arbete pågår med framtagandet av en regional vattenförsörjningsplan.

Livsmedelsförsörjning

Den svenska livsmedelsstrategin antogs år 2017 och går att hitta på regeringens webbplats, omfattar hela livsmedelskedjan och gäller fram till år 2030. Det övergripande målet med strategin är en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala produktionen av livsmedel ökar, samtidigt som vi når relevanta miljömål.

Västmanlands regionala livsmedelsstrategi tar sikte på att öka länets livsmedelsproduktion till år 2030. Strategin har tagits fram av Länsstyrelsen i samarbete med LRF Mälardalen och Region Västmanland. Om livsmedelsstrategin och handlingsplanen för densamma går att läsa på Länsstyrelsens webbplats.

Vindkraft

Sedan januari 2021 finns en nationell strategi för hållbar vindkraftsutbyggnad som tagits fram av Energimyndigheten och Naturvårdsverket (rapport ER 2021:02). I strategin föreslås att regionala analyser ska genomföras för att ta fram ett planeringsunderlag om platser som kan vara lämpliga för vindkraftsetablering. Underlaget ska sedan kunna användas av kommunerna vid bland annat översiktsplanering. Denna fas ingår inte i strategin, men är helt central för att nå en hållbar utbyggnad av vindkraft. Mer information om strategin för hållbar vindkraftsutbyggnad och pågående utredningar finns på Energimyndighetens webbplats.

Naturvårdsverket har även år 2020 uppdaterat sin vägledning om buller från vindkraftverk.

Hushållning med mark- och vattenområden

Jordbruksmark

Nya kunskaper om klimatförändringarnas effekter gör att frågan om jordbruksmark behöver ses i ett större perspektiv, som exempelvis utifrån Sveriges långsiktiga livsmedelsförsörjning. Jordbruksverket tog 2021 fram en rapport för att undersöka exploateringen av jordbruksmark under perioden 2016–2020. Rapporten visar att jordbruksmark exploateras i samma omfattning som tidigare.

Skogsmark

Regeringen fattade år 2018 beslut som Sveriges första nationella skogsprogram. Skogsprogrammets övergripande vision är att ”Skogen, det gröna guldets, ska bidra med jobb och hållbar tillväxt i hela landet samt till utvecklingen av en växande bioekonomi”.

Västmanlands miljö och klimatråd har år 2022 tagit beslut om ”Västmanlands skogsstrategi 2030”. Underlaget syftar till att genom olika regionala initiativ bidra till det nationella skogsprogrammets vision.

Slutsats/reflektion

Sedan år 2014 har det tillkommit många nya underlag och vägledningar gällande statliga och mellankommunala intressen såsom riksintressen, beredskap samt hälsa, risk och säkerhet. Detta skapar nya förutsättningar för översiktsplaneringen gällande undersökning, beskrivning och ställningstaganden i ett flertal komplexa frågor. För att hålla översiktsplanen aktuell är det viktigt att beskriva dessa med hjälp av de aktuella underlagen. Utifrån ovan behöver förnyande ställningstaganden tas i kommande översiktsplanarbete.

Översiktsplanen bedöms inte aktuell vad gäller redovisning av statliga och mellankommunala intressen som påverkar översiktlig planering.

Kommunala underlag

Nedan presenteras kommunala styrdokument som antingen tillkommit, uppdaterats eller ändrats sedan befintlig översiktsplan antogs och som påverkar översiktlig planering.

Bostadsförsörjningsprogram för Skinnskattebergs kommun

Bostadsförsörjningsprogrammet (antagen av kommunfullmäktige 2018-01-15) presenterar och redogör för kommunens framtida bostadsförsörjning och ska ligga till grund för översiktsplanarbetet, för att bland annat motivera varför ny mark ska tas i anspråk. Kommunen har ett bostadsförsörjningsansvar och bostadsbyggande samt utvecklande av bostadsbeståndet är ett allmänt intresse enligt PBL. Syftet med bostadsförsörjningsprogrammet är att ha aktuella och antagna riktlinjer för bostadsförsörjningen varje mandatperiod. Riktlinjerna visar vad kommunen avser göra med det befintliga bostadsbeståndet och hur bostadsplaneringen ser ut.

Måldokument 2021-2022

Kommunfullmäktige fastställde ett måldokument för åren 2021- 2022 den 3 mars 2019.

Måldokumentet presenterar och redogör för vilka politiska och utvecklingsmässiga mål som kommunen i sitt arbete ska sikta mot och genomföra under perioden 2021-2022.

Målen är indelade i tre fokusområden; hållbar och konkurrenskraftig tillväxt, hållbar attraktiv och effektiv organisation samt hållbar trygghet och välfärd genom livet. Inom respektive fokusområde finns det både ett antal delmål och visioner.

Näringslivsstrategi för Skinnskattebergs kommun

I näringslivsstrategin (antagen av kommunstyrelsen 2016-02-08, rev. 2019-04-09) finns det övergripande målet för kommunens näringslivsarbete samt ett antal principer, aktivitetsområden och uppföljningsfaktorer gällande pågående och framtida näringslivsarbete i kommunen. Syftet är att Skinnskattebergs kommun ska utveckla servicen till näringslivet och verka för nyetableringar och expansion inom befintligt näringsliv.

Avfallsplan 2020-2030,

Framtagen av Vafabmiljö Kommunalförbund, antagen av kommunfullmäktige 2020-10-19.

Avfallsplanen utgör tillsammans med föreskrifter den så kallade renhållningsordningen som ska finnas för varje kommun. Avfallsplanen ska bland annat innehålla uppgifter om kommunens åtgärder för att minska avfallens mängd och farlighet. Syftet med avfallsplanen är att den ska bidra till att det avfall som uppstår inom regionen hanteras i enlighet med avfallshierarkin samt hur arbetet ska fokuseras för att uppnå förbättringar under perioden.

Dagvattenpolicy, antagen av kommunfullmäktige, 2021-10-18

Dagvattenpolicyn beskriver hur dagvatten inom planlagda områden och i tillämpliga delar även icke planlagda områden ska hanteras för såväl kommunägd som privat mark. Syftet är att policyn anger en inriktning och är en vägledning i ställningstaganden och frågor rörande dagvatten i kommunen.

Kulturmiljöprogram för Skinnskattebergs kommun

Kulturmiljöprogrammet (antaget av kommunfullmäktige 2022-03-07) presenterar och beskriver värdefulla kulturmiljöer och kulturhistoriskt värdefull bebyggelse i kommunen. Syftet är att ha ett gediget och aktuellt kunskapsunderlag kring kulturvärden i kommunen och vara vägledande i översiktsplanering och andra frågor gällande till exempel bygglovsprövning eller andra tillstånd.

Grönyteplan för Skinnskattebergs kommun,
Grönyteplanen (antagen av kommunstyrelsen 2019-04-09) utgör tillsammans med Skogsbruksplanen kommunens grönplan. Grönyteplanen presenterar och redogör för hur skötsel av olika element tillhörande utemiljö på kommunal mark ska ske. Här finns krav på hur och när skötsel, underhåll och kontroll ska ske av till exempel olika vegetationsytor, markbeläggningar och fast utrustning.

Skogsbruksplan 2016-2025

Har inriktning på skogsskötsel av den tätortsnära skogen inom Skinnskattebergs kommun, antagen av kommunfullmäktige 2019-03-11. Skogsbruksplanen beskriver kommunens markinnehav i olika skogsfastigheter och föreslår mål med utvecklingen av skogen inom respektive fastighet. Dessutom beskrivs hur skogsskötsel och förvaltning för tätortsnära skog ska bedrivas inom kommunen under perioden.

Slutsats/reflektion

Sedan 2014 har det tillkommit flera nya kommunala styrdokument i form av mål, strategier, program och policys och strategiska planer.

Det är viktigt att översiktsplanen bygger på de senaste och gällande kommunala styrdokumenterna för att vara aktuell och för att inriktningen i styrdokumenterna gällande kommunens pågående och framtida utveckling ska speglas i översiktsplaneringen. Utöver det behöver även flertal frågeställningar utifrån statliga och regionala dokument belysas på kommunal nivå. Det innebär exempelvis kunskapsunderlag vad gäller klimatrisker. Utifrån dessa behöver förnyande ställningstaganden tas i kommande översiktsplanarbete.

Översiktsplanen bedöms inte aktuell vad gäller kommunala styrdokument som påverkar översiktlig planering.

Bedömning av översiktsplanens aktualitet

I 3 kap. 3, 4 och 5 §§ plan- och bygglagen, PBL, finns bestämmelser om vad som ska redovisas i översiktsplanen. I översiktsplanen ska kommunen redovisa de förhållanden som med hänsyn till de allmänna intressena enligt 2 kap. PBL som kan ha en väsentlig betydelse för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

I planeringsstrategin ska kommunen bedöma i vilken utsträckning översiktsplanen (ÖP) är aktuell i förhållande till dessa krav.

3 kap 3 § PBL Kommunen ska i översiktsplanen redovisa grunddragen i fråga om den avsedda användningen av mark- och vattenområden för hela kommunen. Grunddragen ska framgå av en karta.

Av planen ska det även framgå hur kommunen anser att den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

3 kap 4 § PBL Kommunen ska i översiktsplanen redovisa de förhållanden som med hänsyn till de allmänna intressena i 2 kap. kan ha en väsentlig betydelse för sådana beslut som avses i 2 § andra stycket. Riksintressen enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken ska alltid redovisas.

Av planen ska det även framgå hur kommunen anser att

1. riksintressen ska tillgodoses,
2. gällande miljö kvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken ska följas,
3. förhållanden av väsentlig betydelse i övrigt bör beaktas.

3 kap 5 § PBL Av översiktsplanen ska även följande framgå

1. hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder,
2. hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen,
3. sådana områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen som avses i 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken,
4. kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra,
5. om översiktsplanen avviker från en regionplan för länet, på vilket sätt den gör det och skälen för avvikelsen, och
6. sådana områden och verksamheter som angår två eller flera kommuner eller är av regional betydelse

Mark- och vattenanvändning, 3 kap 3 § PBL

Analys/kommentar

Nuvarande översiktsplan saknar en kommuntäckande markanvändningskarta. Det som redovisas på den enda kommuntäckande kartan tillhörande översiktsplanen är en sammanställning av delområden och LIS-områden.

I *del 1 Utveckling och delområden* redogör översiktsplanen tänkt markanvändning för ett antal delområden. Riksintresseområden, riskområden för ras, skred och översvämning samt skyddade områden redovisas i *del 2 Förutsättningar* och saknar tydlig koppling till ställningstaganden kring mark- och vattenanvändning i del 1.

Kommunen har därmed inte aktivt tagit ställning och i till översiktsplanens tillhörande kartor redovisat vad den långsiktiga visionen för kommunens fysiska utveckling är.

Bedömning

Avsaknaden av en kommuntäckande markanvändningskarta i kombination med otydliga ställningstaganden gällande mark- och vattenanvändning innebär att översiktsplanen inte uppfyller en av dess huvudsakliga funktioner. Nämligen att underlätta efterföljande planering samt styra kommunens fysiska utveckling i önskad riktning.

Förvaltningen lyfte detta som en av planens främsta brister i samband med att de tillfrågades om översiktsplanens funktion och användbarhet.

Sammantaget bedöms översiktsplanens redovisning av mark- och vattenanvändning som inte aktuell.

Användning, utveckling och bevarande av den byggda miljön, 3 kap 3 § PBL

Analys/kommentar

I översiktsplanen finns endast strategier som är av beskrivande eller visionär karaktär (exempelvis bebyggelseutveckling/förtätning i utvecklingsområde och LIS-områden).

Dessa är i översiktsplanen inte kopplade till konkreta riktlinjer eller åtgärdsprogram. Konsekvensen blir att det till stor del saknas ställningstaganden i översiktsplanen. Tydliga ställningstaganden är viktiga att utgå ifrån inför beslut om framtida markanvändning.

Bedömning

Avsaknaden av en kommuntäckande markanvändningskarta i kombination med otydliga ställningstaganden gällande mark- och vattenanvändning innebär att översiktsplanen inte uppfyller en av dess huvudsakliga funktioner. Nämligen att underlätta efterföljande planering samt styra kommunens fysiska utveckling i önskad riktning.

Sammantaget bedöms att bristen på konkreta riktlinjer eller tydliga ställningstaganden i översiktsplanen att stora utrymmen kan lämnas öppna för tolkning i efterföljande planering. Detta

innebär att översiktsplanen kan vara svåränvänd som vägledande dokument i exempelvis lovärenden.

Översiktsplanen bedöms ej aktuell vad gäller användning, utveckling och bevarande av den byggda miljön.

Allmänna intressen. Riksintressen, 3 kap 4 § PBL

Analys/kommentar

Riksintresseområden redovisas för berörda delområden i *Del 1 Utveckling och delområden* och övergripande i *Del 2 Förutsättningar*. Det saknas tydlig beskrivning hur riksintressen tillgodoses i för respektive delområde i översiktsplanens del 1. Det finns inte heller en sammanfattande redovisning av ställningstaganden och strategier för att tillgodose respektive riksintresse samt hur eventuella konflikter mellan riksintressen vägs de mot varandra.

En nationell översyn av riksintressena pågår sedan år 2020 på Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Statens energimyndighet, Tillväxtverket och Trafikverket. Trafikverkets arbete pågår fortfarande (källa: *Länsstyrelsens planeringsunderlag*). För några av riksintressen enligt 3 kap 4 § är översynen avslutad. De som har tillkommit eller reviderats efter översiktsplanens antagande är:

- Riksintresse för friluftsliv
  - 2016 togs ett beslut om revidering av värdebeskrivningar för riksintresseområde för friluftslivet Malingsbo-Klotenområdet.
  - 2018 togs ett beslut om revidering av värdebeskrivningar för riksintresseområde för friluftslivet, Färnaområdet.
- Natura 2000-område
  - År 2021 beslutade regeringen om ett nytt Natura 2000-område i Skinnskattebergs kommun, Utterdalen.

Bedömning

Kommunens bedömning är att det till stor del saknas tydliga ställningstaganden hur riksintressen ska tillgodoses i översiktsplanen. När konkreta riktlinjer eller tydliga ställningstaganden i översiktsplanen saknas kan stora utrymmen lämnas öppna för tolkning i efterföljande planering. Detta innebär att översiktsplanen kan vara svåränvänd som vägledande dokument i exempelvis lovärenden eller kommande miljöprövningar.

Vidare redovisar gällande översiktsplan inte de reviderade riksintressena för friluftsliv samt det nya Natura 2000-området.

Sammantaget bedöms att bristen på redovisning hur riksintressena ska tillgodoses samt att två riksintressen är reviderade och ett är nytt innebär att gällande översiktsplan bedöms ej aktuell vad gäller riksintressena.

Allmänna intressen.

Miljökvalitetsnormer, 3 kap 4 § PBL

Analys/kommentar

Av översiktsplanen ska det, enligt 3 kap 4 § PBL, framgå hur kommunen anser att gällande miljökvalitetsnormer ska följas. Det ska framgå om det finns risk för att överskrida miljökvalitetsnormerna eller inte. Översiktsplanen kan på så sätt ge vägledning för efterkommande beslut avseende såväl detaljplaner som upprättande av åtgärdsprogram. Om en tillkommande detaljplan antas medföra att en miljökvalitetsnorm överskrids är det en grund för Länsstyrelsen att upphäva kommunens beslut att anta planen.

Den nationella lagstiftningen gällande miljökvalitetsnormer har uppdaterats sedan år 2014.

I översiktsplanens *Del 2 Förutsättningar* finns miljökvalitetsnormer gällande utomhusluft, vattenförekomster, fisk- och musselvatten samt omgivningsbuller beskrivna. Det finns även beskrivet vilket ansvar kommunen har och hur kommunen avser att iaktta gällande miljökvalitetsnormer både vad gäller vatten och luft. För fisk- och musselvatten samt omgivningsbuller står uttryckligen att dessa inte berörs.

Det finns kommunala riktlinjer för vatten, men inte ställningstaganden eller konkreta åtgärder. Det saknas kommunala riktlinjer för luft samt ställningstaganden eller konkreta åtgärder.

I översiktsplanen beskrivs att miljökvalitetsnormer för vatten behöver studeras vidare på ett övergripande plan, eftersom flera vattendrag i kommunen idag inte uppnår god ekologisk status.

Bedömning

Sammantaget bedöms att miljökvalitetsnormerna behöver behandlas tydligare i ny översiktsplan. Dels utifrån att den nationella lagstiftningen har ändrats sedan 2014 och dels utifrån att det saknas riktlinjer och ställningstaganden för vissa miljökvalitetsnormer.

Allmänna intressen. Övriga förhållanden av väsentlig betydelse, 3 kap 4 § PBL

Under arbetet med planeringsstrategin har följande förhållanden av väsentlig betydelse definierats; jordbruksmark, skogsbruk, kommunikationer, kommunal service samt arbetsmarknad och företagsetableringar samt gestaltad livsmiljö.

Övergripande slutsats är att gällande översiktsplan inte tar upp flertalet av dessa frågor. Kommunen bör arbeta med att ta fram tydliga riktlinjer och ställningstaganden med tydliga formuleringar kring uppföljning, så att området blir mer mätbart och enkelt att analysera i fortsatt översiktsplanering.

Jordbruksmark

Jordbruksmark är enligt 3 kap av nationell betydelse. I översiktsplanen beskrivs förutsättningar för jordbruk och övergripande riktlinjer gällande jordbruk (del 2) samt för berörda delområdet i del 1.

Bedömning

Då flertal nya underlag och mål samt juridisk praxis har tillkommit bedöms att översiktsplanen bör revideras utifrån nuvarande kunskapsläge. Översiktsplanen bedöms därför inte aktuell avseende jordbruksmark.

Kommunen bör fortsatt ta hänsyn till jordbruksmark och dess värden. Mark- och miljööverdomstolen har varit tydlig med att uppförande av enbostadshus är inte väsentligt samhällsintresse. När det gäller detaljplaner bör det vara svårt att genomföra projekt på jordbruksmark utan att utreda om det finns annan mark att bygga på. En sådan utredning är lämpligast att bedriva inom översiktsplanarbetet. Inom ramen för den bör den brukningsvärda jordbruksmarken definieras samt riktlinjer och ställningstaganden för dess bevarande tas fram.

Skogsbruk

Skogsbruk är enligt 3 kap av nationell betydelse. Kommunen har en lång tradition av skogsbruk och träindustri och i en av riktlinjerna står det att förutsättningar bör skapas för utveckling av befintliga trä- och skogsföretag samt utveckling och förädling av skogsråvaran. I översiktsplanen beskrivs förutsättningar för skogsbruk och riktlinjer för skogsbruk i del 2.

Det finns nya nationella och regionala underlag gällande skogsbruk. Skinnskattebergs kommun har även en skogsbruksplan 2016-2025 med inriktning på skogsskötsel av den tätortsnära skogen.

Bedömning

Då flertal nya underlag har tillkommit bedöms att översiktsplanen bör revideras utifrån nuvarande kunskapsläge. Översiktsplanen bedöms därför delvis aktuell avseende skogsbruk.

Kommunen bör fortsatt ta hänsyn till skogsbruket; hur skogens produktionsmål ska balanseras med miljömål för att sköta skogen så att den biologiska mångfalden behålls. Riktlinjerna behöver utvecklas efter de nya nationella och regionala underlagen samt kommunens egna skogsbruksplan och kopplas till ställningstaganden.

Kommunikationer

I översiktsplanen lyfts utveckling av kommunikationer både kring och till kommunen, samt kommunikationer inom kommunen och till dess närliggande centra som en viktig utvecklingsfråga.

Det finns beskrivet planerade åtgärder gällande det regionala vägnätet samt hur kollektivtrafiken ser ut till och från kommunen och inom kommunen. Det finns riktlinjer gällande kommunikationer och infrastruktur där det önskade läget är att i kommunens tätorter kan man bo och verka utan att ha egen bil. Därför föreslås mer satsning på kollektivt resande och utbyggnad av gång- och cykelvägnätet. Det saknas dock ställningstaganden gällande prioritering av åtgärder samt uppföljning för att nå målbilden som presenteras och beskrivs.

Bedömning

Denna fråga är fortsatt väldigt aktuell. Förvaltningen lyfte denna fråga som en av översiktsplanens viktigaste aspekter för att säkra framtida näringslivs- och befolkningsutveckling i kommunen.

Översiktsplanen bedöms därför delvis aktuell avseende kommunikationer men frågan bör få en annan tyngd i kommande översiktsplanarbete.

Kommunal service

Kommunerna är skyldiga att ha vissa verksamheter enligt Kommunallag (2017:725). Här ingår social omsorg, skolverksamhet, räddningstjänst, krisberedskap, biblioteksverksamhet, renhållning och avfallshantering, vatten och avlopp samt bostäder, plan- och byggfrågor och miljö- och hälsoskydd. I översiktsplanen beskrivs detta översiktligt där service ofta benämner både kommunal och kommersiell service.

Frågan om service återkommer även inom beskrivningen gällande utveckling av delområdena. Det finns inga riktlinjer eller ställningstaganden kring hur arbete ska bedrivas med kommunal service. Däremot står det i kommunens övergripande vision för kommunen att: Skinnskattebergs kommun - ett hållbart samhälle med kvalitativ och effektiv service i fokus, där människor vill bo, verka och utvecklas. Vad som menas med effektiv service definieras inte.

Bedömning

Kommunen bör arbeta med att ta fram riktlinjer och ställningstaganden för den kommunala servicen. Här ingår också att definiera behov, utvärdera nuläge och planera inför framtida behov. Dessutom

behöver fraser som effektiv service och hög servicenivå definieras utifrån sammanhanget, annars kan begreppen bli svåra att applicera i fortsatt översiktsplanearbete.

Arbetsmarknad och företagsetableringar

I översiktsplanen beskrivs detta översiktligt under avsnittet näringsliv och sysselsättning. Här finns statistik över företag, arbetstillfällen och sysselsättning i kommunen tillsammans med ett övergripande mål och stödjande riktlinjer.

Skinnskattebergs kommun har även nya mål, där hållbar och konkurrenskraftig tillväxt är utpekad som ett av tre huvuddelar/delmål.

Bedömning

Kommunen bör fortsatt arbeta med att integrera frågor rörande arbetsmarknad och företagsetableringar i översiktsplaneringen. I nuvarande översiktsplan är dessa frågor endast visionärt och översiktligt beskrivna, det behövs tydligare ställningstaganden kring hur arbetet med dessa mål ska ske och vilka riktlinjer som ska till för att uppnå uppsatta mål.

Gestaltad livsmiljö

Riksdagen antog 2018 följande mål, som en precisering av Propositionen "Politik för gestaltad livsmiljö" (Prop. 2017/18:110) "Arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön". Detta mål för gestaltad livsmiljö och dess delpreciseringar är styrande för statens initiativ och kan vara vägledande för kommuner och regioner.

I översiktsplanen finns lite beskrivet om önskade stadsbyggnadskvaliteter och arkitektoniska kvaliteter som önskas uppnås med stöd av översiktsplanen. Landskapets karaktärer beskrivs bland annat i ÖP2014 del 2. Det finns tankar om attraktivt boende och grönt centrum men konkreta riktlinjer saknas.

Sammantaget saknas det riktlinjer och ställningstaganden för arbete med den gestaltade livsmiljön och dess olika aspekter i översiktsplanen.

Bedömning

Kommunen bör arbeta med att integrera frågorna som berör gestaltad livsmiljö i översiktsplanen. Dessa frågor har ett brett spann och den gestaltade livsmiljön knyter an till såväl bostadsutveckling som klimatanpassning och natur- och kulturvärden. Det behöver tas fram riktlinjer och ställningstaganden för hur kommunen avser att arbeta med gestaltad livsmiljö.

Bostadsförsörjning, 3 kap 5 § PBL

Analys/kommentar

I gällande översiktsplan anges utbyggnadsmöjligheter för bostäder som en av de viktiga utvecklingsfrågorna som var särskilt viktiga att belysa. Översiktsplanen anger flertal utbyggnadsområden men deras sammanfattande påverkan på bostadsförsörjningen i kommunen redovisas inte.

Skinnskattebergs kommun antog riktlinjer för bostadsförsörjningen och bostadsförsörjningsprogrammet 2017 respektive 2018. Bostadsförsörjningsprogrammets riktlinjer förhåller sig även till aspekter som arbetspendling och poängterar att nya bostäder bör utgå från ortens karaktär och möjligheten att utforma goda miljöer.

Ny nationell lagstiftning innebär att kommunfullmäktige ska anta riktlinjer för bostadsförsörjningen under varje mandatperiod enligt 1 § tredje stycket lagen 2000:1383 om kommunernas bostadsförsörjningsansvar.

Bostadsförsörjningen är enligt rapporten *Bostadsmarknadsanalys 2023 Västmanlands län* av Länsstyrelsen i Västmanlands län i balans sedan år 2021 och kommer år 2026 att fortsatt vara i balans, med undantag för centralorten i kommunen. Här visas att det kommer år 2026 vara ett underskott på bostadsmarknaden. När det gäller enskilda åldersgrupper så bedöms det att bostadsbehovet för äldre i kommunen kommer täckas till år 2025, sedan uppkommer ett underskott.

Bedömning

Sammantaget bedöms att bostadsförsörjningen har stor påverkan på översiktsplanens aktualitet. Ett nytt eller uppdaterat bostadsförsörjningsprogram behöver tas fram för att kunna användas som underlag i översiktsplanen. Detta gäller för att grunda ställningstaganden för framtida bostadsförsörjning kopplat till befolkningsutveckling.

Översiktsplanen bedöms därför inte aktuell avseende redovisning av bostadsförsörjningsfrågor.

Nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling, 3 kap 5 § PBL

Analys/kommentar

I översiktsplanen berörs på ett beskrivande sätt flera nationella och regionala mål kring hållbar utveckling. Det är framför allt miljö kvalitetsmålen tillsammans med det svenska miljömålssystemet samt regionala miljömål för Västmanlands län som uppmärksammas. Dock saknas konkreta tillvägagångssätt för att följa upp de nationella och regionala målen.

Sedan översiktsplanen antogs har mycket hänt vad gäller nationella och regionala mål som berör hållbar utveckling.

Redan år 2015 antogs Agenda 2030 i Sverige; FN:s 17 globala mål för hållbar utveckling. Flera av dessa 17 mål har betydelse för kommunernas arbete med hållbar utveckling. De är också en viktig del i

arbetet med en översiktsplan eftersom översiktsplanen ska ge vägledning för en långsiktigt hållbar utveckling och ha tydliga mål för den fysiska miljön.

Vidare år 2017 antog riksdagen ett klimatpolitiskt ramverk för Sverige som utgör den miljömässiga dimensionen av Agenda 2030.

Andra aktuella mål och strategier är

- Politik för gestaltad livsmiljö (se ovan)
- Regional utvecklingsstrategi
- Handlingsplan för grön infrastruktur
- Naturvårdsplan för Västmanlands län
- Ekosystemtjänster

Bedömning

Sammantaget bedöms att nuvarande översiktsplan inte är aktuell när det gäller beskrivning av då gällande relevanta nationella och regionala mål kring hållbar utveckling. Det saknas även konkreta tillvägagångssätt för vidare arbete med dessa mål. Detta gör även att det blir svårt att avgöra hur förenlig nuvarande översiktsplan är med de nationella och regionala mål som beskrivs.

Det har tillkommit flera nya nationella och regionala mål, planer, program och mycket annan relevant information inom översiktsplaneområdet som behöver inkluderas och uppdateras i översiktsplanen.

Översiktsplanen bedöms därför inte aktuell avseende redovisning av nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling.

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen, 3 kap 5 § PBL

Analys/kommentar

I översiktsplanen pekas tio områden för landsbygdsutveckling i strandnära områden (LIS) ut. Inom dessa områden har inte några ansökningar om lov inkommit sedan planen antogs år 2014. I ÖP står att detaljplan ska upprättas, vilket inte har skett.

Det har tillkommit flera nya nationella och regionala mål, planer, program, vägledningar och mycket annan relevant information inom klimatanpassning som gör att klimatrisker som översvämningar behöver redovisas tydligare. Klimatrisker är inte redovisade för LIS-områdena i översiktsplanen.

Bedömning

Sammantaget bedöms att översiktsplanen inte är tillräckligt aktuell i frågan om LIS-områden. Detta beror dels på osäkerhet kring om de utpekade LIS-områdena fortsatt är aktuella/prioriterade för utbyggnad med detaljplan eller lov och dels om LIS-områdena ur ett klimatrisk- och klimatanpassningsperspektiv fortsatt är lämpliga.

LIS-områdena behöver utredas på nytt inom ramen för en ny översiktsplan för att de ska kunna användas som giltigt skäl vid upphävande av strandskydd.

Översiktsplanen bedöms därför inte aktuell avseende redovisning av landsbygdsutveckling i strandnära lägen.

Klimatrelaterade risker, 3 kap 5 § PBL

Analys/kommentar

Det har tillkommit nya nationella och regionala mål, planer, program, vägledningar inom både klimatanpassning och klimatrisker.

En vägledning om klimatrisker i översiktsplanering finns sedan våren 2022. Vägledningen tar upp hur kommunen kan hantera klimatrelaterade risker i sin översiktsplanering samt vad som avses med klimatrelaterade risker i sammanhanget. Den beskriver hur länsstyrelsen kan ge stöd i arbetet och hur kommunen kan genomföra en riskbedömning. Vägledningen förklarar innebörden av PBL:s krav att kommunen ska ge sin syn på klimatrelaterade risker och visar på strategier som kan användas för att hantera riskerna. Den visar även hur en kontinuerlig Risk för översvämning, ras, skred och erosion

I översiktsplanen identifieras områden som har skredrisk enligt utredning från år 1983. Gällande översvämning hänvisas till en kartering av översvämningshotade områden från år 1977. I Västmanlands läns klimat- och sårbarhetsanalys har det också identifierats områden med översvämningsrisk och erosionsrisk.

Det följer dock inte en tillräcklig beskrivning av vad som av vad som gäller för dessa områden kopplat till klimatanpassning och klimatrisker. Det nämns inte heller hur dessa risker ska hanteras och motverkas.

Bedömning

Det som finns i beskrivet i översiktsplanen gällande skredrisk och översvämning baseras på daterat underlag. Det har tillkommit nya nationella och regionala mål, planer, program, vägledningar inom klimatanpassning och klimatrisker som behöver arbetas in i översiktsplanen.

Sammantaget bedöms att översiktsplanen inte inkluderar en tillräcklig beskrivning av befintliga och framtida förhållanden och förutsättningar avseende klimatrisker och klimatanpassning. Översiktsplanen bedöms därför inte aktuell avseende redovisning av klimatrelaterade risker.

Koppling mot regional plan, 3 kap 5 § PBL

Analys/kommentar

I översiktsplanen nämns kortfattat och beskrivande flera regionala program för Västmanlands län, utvecklingsprogram (RUP) för åren 2007-2020, Regionala tillväxtprogrammet (RTP) och Länstransportplan 2004-2015 för Västmanlands län.

Det saknas dock tydliga riktlinjer och ställningstaganden kopplade mot hur det är tänkt att följa de regionala målen. Detta gör det även svårt att avgöra hur väl stämmer översiktsplanen stämmer överens med målen.

Region Västmanland har arbetat fram en ny regional utvecklingsstrategi, RUS 2030 som ska fungera vägledande för både länets kommuner och för länsstyrelsen.

Västmanlands län har inget uppdrag att anta eller ha en regionplan.

Bedömning

Översiktsplanens aktualitet påverkas av att den baseras på nu daterade regionala program, RUP, RTP. Dessutom saknas riktlinjer och ställningstaganden i översiktsplanen kring detta.

Det behövs ett tydligare avsnitt om regionala frågor i översiktsplanen i kombination med konkreta riktlinjer eller ställningstaganden, som visar att översiktsplanen följer eller avviker från den nya regionala utvecklingsstrategin.

Översiktsplanen bedöms därför inte aktuell avseende redovisning av kopplingar till regional plan.

Mellankommunala frågor, 3 kap 5 § PBL

Analys/kommentar

I översiktsplanen nämns mellankommunala frågor beskrivande med fokus på bland annat turism och rekreation, gruvdrift, kommunikationer, vattenfrågor och riksintressen. Till dessa frågor finns inga

riktlinjer eller ställningstaganden i översiktsplanen. Därför blir det svårt att avgöra hur arbetet med dessa frågor sker och ska ske på ett mellankommunalt plan.

Bedömning

De mellankommunala frågor som tas upp i gällande översiktsplan bedöms fortsatt aktuella. Översiktsplanens aktualitet avseende mellankommunala frågor påverkas dock av Trafikverkets arbete med Bergslagsbanan samt av närliggande kommuners översiktsplaner. Gällande sistnämnda så är dessa ersatta med nya (Surahammars kommun, Lindesbergs kommun, Smedjebackens kommun) eller under framtagande (Fagersta kommun).

Översiktsplanen bedöms därför inte delvis inaktuell gällande mellankommunala frågor.

Slutsats/reflektion

Nedan sammanställs hur väl översiktsplanen uppfyller Plan- och bygglagens krav på aktualitet:

- Mark- och vattenanvändning – inte aktuell
- Användning, utveckling och bevarande av den byggda miljön – inte aktuell
- Allmänna intressen
  - Riksintressen – inte aktuell
  - Miljökvalitetsnormer – inte aktuell
  - Övriga förhållanden av väsentlig betydelse – inte aktuell
- Bostadsförsörjning – inte aktuell
- Nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling – inte aktuell
- Landsbygdsutveckling i strandnära lägen – inte aktuell
- Klimatrelaterade risker – inte aktuell
- Koppling mot regional plan – inte aktuell
- Mellankommunala frågor – delvis inaktuell

Översiktsplanen bedöms inte vara aktuell avseende tio frågeställningar och delvis inaktuell vad gäller en.

Sammanfattningsvis bedöms översiktsplanen inte aktuell utifrån Plan- och bygglagens krav.

Uppföljning och utvärdering av gällande översiktsplan

Kommunens vision och översiktsplanens utvecklingsinriktning

Analys/kommentar

Gällande översiktsplan tar avstamp i kommunens vision om ett hållbart samhälle, "Skinnskattebergs kommun - ett hållbart samhälle med kvalitativ och effektiv service i fokus, där människor vill bo, verka och utvecklas".

I samband med översiktsplanarbetet 2014 har följande frågor identifierats som särskilt viktiga att belysa:

- Utbyggnadsmöjligheter för bostäder och verksamheter
- Möjligheter för mineralutvinning
- Utveckling av turismen
- Ökad tillgång till IT-teknik inom kommunen
- Utveckling av Godsstråket genom Bergslagen
- Förbättring av det regionala vägnätet
- Utveckling av kommunikationer inom kommunen och till närliggande centra
- Värna om kommunens unika kulturlandskap och naturmiljöer

Bedömning

Både visionen och utvecklingsfrågorna är till stor del aktuella idag. Kommunen har dock antagit en ny vision år 2019. Dessa kan med fördel utvecklas och arbetas in i det kommande arbetet med översiktsplanen.

Översiktsplanen anses därmed delvis aktuell avseende kommunens utvecklingsinriktning.

Översiktsplanens struktur och upplägg

Analys/kommentar

Översiktsplanen består av tre delar samt karta med sammanställd markanvändning. Karta med riksintressen och geografiska rekommendationer med mera saknas. Rekommendationer är utspridda.

Del 1 Utveckling och delområden

Del 1 innehåller inledning samt redovisning av rekommendationer för 21 geografiska delområden samt tio LIS-områden.

Del 2 Planeringsförutsättningar

Del 2 Planeringsförutsättningar innehåller utöver planeringsförutsättningar även kommunövergripande rekommendationer. Dessa behandlar även frågeställningar som kan vara svåra att styra med översiktsplan och efterföljande detaljplanering och lovprövning.

Den definierar även vissa kunskapsbrister och anger förslag till fortsatt arbete med nya kunskapsunderlag. Av dessa kan bland annat dessa nämnas framtagande av:

- Bostadsförsörjningsplan
- Naturvårdsplan
- Grönstrukturplan för Skinnskatteberg och Riddarhyttan
- Kulturmiljöprogram
- Kartläggning av gamla avfallsupplag
- Energiplan.

Del 3 Konsekvenser

Del 3 beskriver övergripande konsekvenser av översiktsplanen. Miljökonsekvenser, övriga konsekvenser, påverkan på miljömål, riksintressen och miljö kvalitetsnormer samt uppföljning och övervakning tas upp.

Bedömning

Sedan översiktsplanen antagits år 2014 har Boverkets ÖP-modell tillkommit. Den nu gällande översiktsplanens struktur och upplägg bedöms därmed inte vara aktuella idag.

Utvecklingen sen översiktsplanen antogs

Analys/kommentar

Sedan gällande översiktsplan antogs 2014 har den inte genererat någon nämnvärd utveckling av i Skinnskattebergs kommun. Befolkningsmängden har minskat.

Inga större bostadsområden har tillkommit. Bostadsutvecklingen har mestadels skett genom mindre tillbyggnader. Per år hanterar Skinnskattebergs kommun cirka 70 bygglösa varav cirka fem avser nybyggnation av enbostadshus eller fritidshus.

Ingen av områdena föreslagna för gruvsdrift har tagits i anspråk. Vindkraft har inte heller byggts ut.

Skinnskattebergs tätort

I Skinnskattebergs tätort har en ny detaljplan antagits år 2019. Den möjliggör en idé från gällande översiktsplan om omläggning av statliga väg 661. I stället för vägomläggningen gavs företaget SETRA i samarbete med Trafikverket möjlighet att bygga en omlastningsplats för järnvägsgods. Lastplatsen kan användas av flertal företag då det är en allmän lastplats.

Då den tidigare föreslagna vägomläggningen inte genomfördes önskade Skinnskattebergs kommun utreda förbättringsmöjligheter för infrastrukturen i orten. Trafikverket i samarbete med regionen, kommunen och andra aktörer beslutade därför att genomföra en åtgärdsvalsstudie. Åtgärdsvalsstudien föreslår ett antal åtgärder för att öka säkerheten på statliga väg och järnvägsnätet, läs mer i *Åtgärdsvalsstudie. Säkerhet Godsstråket genom Bergslagen Skinnskatteberg Ärendenummer: TRV 2019/120374*.

Godsstråket genom Bergslagen

Godsstråket genom Bergslagen är en 31 mil lång järnvägssträcka som sträcker sig från Storvik till Mjölby. Den passerar Skinnskattebergs kommun och tätorten Skinnskatteberg.

Söder och norr om Skinnskattebergs kommun är godsstråket planerat byggas ut till dubbelspår. Syftet är effektivare och mer hållbara godstransporter. Dubbelspår Hallsberg–Degerön bedöms vara klart år 2031. Järnvägsplanen för Avesta Krylbo-Dalslund har i februari 2023 lämnats till Trafikverkets Planprovningseenhet.

Kunskapsunderlag föreslagna i ÖP14

Sedan översiktsplanens antagande har följande underlag tagits fram:

- Kommunövergripande grönplan som utgörs av Grönyteplan (antagen 2019-04-09) tillsammans med Skogsbruksplan (antagen 2019-03-11).
- Bostadsförsörjningsplan (antagen 2018-01-15)
- Kulturmiljöprogram (antagen 2022-03-07)
- Näringslivsstrategi (antagen 2016-02-08, rev. 2019-04-09)

Bedömning

Sedan 2014 har utvecklingen utifrån gällande översiktsplan varit blygsam. Sen översiktsplanen antogs har en ny detaljplan tagits fram i strid mot denna. Varken föreslagen gruvdrift eller vindkraft har byggts ut. Många nya ställningstaganden och kommunala kunskapsunderlag har tillkommit. Vidare har Trafikverket påbörjat kraftig utbyggnad av godsstråket genom Bergslagen vilket kommer påverka kommunen på flera plan.

I övrigt är det svårt att följa upp om mark- och vattenanvändningen är aktuell då en kommunövergripande karta för mark- och vattenanvändning saknas.

Med hänsyn till utvecklingen efter översiktsplanens antaganden bedöms den inte aktuell vad gäller kommunala utvecklingsfrågor.

Användbarhet vid beslut

Analys/kommentar

För att kartlägga gällande översiktsplans användbarhet vid beslut har en mindre enkät genomförts i arbetsgruppen.

Användningen varierar i utsträckning beroende på typ av kommunal verksamhet och aktuellt sammanhang. Majoritet tillfrågande tjänstemän anser att översiktsplanen inte ger en tydlig och lättanvändbar vägledning i det kommunala arbetet. Beslut motiveras inte med stöd av översiktsplanen.

Vidare ger den kommunomfattande översiktsplanen från 2014 ger idag litet eller inget stöd i utvecklingsfrågor kopplat till mark- och vattenanvändning. Den är försiktig i sina utpekanden av bebyggelseutveckling av både bostäder och verksamheter.

Referensgruppen upplever att översiktsplanen som mindre tillgänglig då den inte finns digitaliserad i den omfattning som moderna översiktsplaner gör. Kartskikten ingår exempelvis inte i kommunala GIS databasen. De flesta tar del av översiktsplanen i pappersform.

Bedömning

Slutsatsen är att översiktsplanen bedöms svår användbar och därmed ge begränsad/ej tillräckligt tillfredställande vägledning för den kommunala verksamheten.

Slutsats/reflektion

I planeringsstrategin ska kommunen ta ställning till ändrade planeringsförutsättningar av betydelse för översiktsplanens aktualitet. Följande delasppekter har bedömts:

- Kommunens vision och översiktsplanens utvecklingsinriktning - delvis aktuell
- Kommunala utvecklingsfrågor - inte aktuell
- Struktur och upplägg - inte aktuell
- Användbarhet vid beslut – inte aktuell

Översiktsplanen bedöms inte vara aktuell avseende tre frågeställningar och delvis aktuell vad gäller en.

Sammanfattningsvis bedöms översiktsplanen inte aktuell utifrån översiktsplanens innehåll, upplägg och användbarhet.

Kommunens fortsatta arbete med översiktsplanering

Sammanfattande bedömning

Översiktsplanen utarbetades åren 2010 till 2014. Den sammanfattande bedömningen är att Skinnskattebergs kommun behöver ta fram en ny översiktsplan. Denna bedömning görs utifrån att översiktsplanen inte bedöms aktuell då flertal nya lagar, mål, strategier tillkommit på nationell, regional och kommunal nivå som inte hanterats i gällande översiktsplan. Den vision som togs av politiken har tidsmässigt passerats. Gällande översiktsplan saknar en kommuntäckande markanvändningskarta. Kommunen har därmed inte aktivt tagit ställning och i till översiktsplanens tillhörande kartor tydligt redovisat vad den långsiktiga visionen för kommunens fysiska utveckling är. Översiktsplanen har inte i tillräcklig omfattning hanterat klimatanpassningsfrågorna. Riksintressen har tillkommit och reviderats. Hur riksintressen tillgodoses i Skinnskattebergs kommun bedöms att har stor påverkan på översiktsplanens aktualitet, då det är mycket viktigt att riksintresseområdena är aktuella för att de ska kunna tillgodoses.

Det finns både styrkor och svagheter i nuvarande översiktsplan sett ur organisationens behov idag. Den fångar ett flertal relevanta frågeställningar men lyckas inte konkretisera dessa i tydliga ställningstaganden. Även om begränsad utveckling har skett på mark- och vattenanvändningsområdet svarar nuvarande översiktsplan inte väl mot vare sig lagstiftningens krav eller mot den strategiska utvecklingen av mark- och vatten som eftersträvas av kommunen idag. Den ger idag mindre eller inget stöd i utvecklingsfrågor kopplat till mark- och vattenanvändning.

ÖP-modellen och digitala översiktsplaner

Regeringen har beslutat om en digitaliseringsstrategi med visionen ett hållbart digitaliserat Sverige. I strategin finns en målbild kring en obruten digital samhällsbyggnadsprocess vilket skapar nytta för allmänhet, näringsliv och inte minst alla aktörer som är verksamma i samhällsbyggnadsprocessen.

Utvecklingen går i allt högre utsträckning mot digitala översiktsplaner där såväl text- som kartmaterial presenteras i en s.k. storymap. Under hösten 2022 remitterades också Boverkets rapport (2021:27) "Översikts- och regionplan i en digital miljö". I början av februari 2023 tog regeringen beslut om en ändring i plan- och byggförordningen som ställer krav på att översiktsplaner och regionplaner ska kunna tillgängliggöras och behandlas digitalt. Regeringens beslut innebär att alla översiktsplaner och regionplaner som påbörjas efter den 31 december 2026 ska utformas så att uppgifterna i dem kan tillgängliggöras och behandlas digitalt.

Parallellt med detta utvecklar Boverket den så kallade ÖP-modellen som är ett förslag på hur geografisk planinformation kan struktureras på ett enhetligt sätt för att skapa möjlighet att utbyta information digitalt och få en mer effektiv process.

ÖP-modellen 2.1 finns presenterad på Boverkets hemsida. Boverket har aviserat att ÖP-modellen 3.0 kommer lanseras i början av 2024. Den nya versionen kommer stötta kommunerna med att uppfylla de krav som kommer ställas i kommande regler och i den nationella specifikationen för översiktsplan.

Vid framtida översiktplanearbete bör kommunens ambition vara att göra en helt digital översiktsplan samt att tillämpa den senaste ÖP-modellen i den utsträckning den passar den egna kommunen.

Kommunens vision och översiktsplanens utvecklingsinriktning

Utvecklingsinriktning är en av de tre aspekterna i ÖP-modellen och ska visa funktioner och funktionella samband avseende tre grundläggande strukturer. Begreppen utvecklingsinriktning för bebyggelse, natur och friluftsliv samt kommunikationer är valda för att tydliggöra att det inte handlar om kartläggning av befintlig struktur utan snarare om att lyfta prioriteringar mellan de viktigaste strategiska sambanden som påverkar kommunens långsiktiga utveckling.

Genomgående för utvecklingsinriktningen är ett fokus på funktioner och funktionella samband snarare än markanvändning. Fokus ligger på funktionella regioner som inte alltid följer administrativa gränser och som kan sträcka sig över kommungränser och mellan regioner. I utvecklingsinriktningen visas de övergripande strukturerna för bebyggelse, natur och friluftsliv samt kommunikationer med ställningstagande för hur dessa strukturer bör utvecklas i ett mellankommunalt och regionalt sammanhang. Här redovisas långsiktiga intentioner i grova drag och kommunen lyfter fram utvecklingsinsatser som anses vara särskilt viktiga. Det är en stor fördel om de regionala och mellankommunala frågorna kan behandlas på ett likartat sätt, inte minst för att få en bra samordning med den regionala planeringen. Utvecklingsinriktning motsvarar benämningarna strukturbild, utvecklingsstrategi och liknande.

Skinnskattebergs kommun bör inleda kommande arbete med översiktsplanen med framtagande av utvecklingsinriktning. Både den nya visionen, utvecklingsfrågorna från ÖP14 samt dialog med kranskommunerna är viktiga inspel i kommande arbete med utvecklingsinriktningen.

Mål och inriktning för kommande översiktsplanearbete

Följande mål och inriktningar bedöms idag relevanta för kommande översiktsplanearbete:

- Utgå från en tydlig riktning/vision för kommunens framtida utveckling. Detta bör ske med en bred förankring i såväl bland tjänstemän, politiker, invånare och näringsliv.
- Översiktsplanen ska tas fram utifrån Boverkets digitala modell
- Översiktsplanen ska utöver kommunala angelägenheter hantera även regionala samband med syfte att stärka Skinnskattebergs roll i regionen
- Peka ut områden och stråk för stadsutveckling som stärker kommunens möjligheter för arbetspendling med kollektivtrafik
- Tydligt ange vilka områden som bör pekas ut som nästkommande för detaljplanering, och vilken typ av planering som är tänkt
- Få med tydligt kultur- och naturmiljövärden som bör skyddas eller tas hänsyn till, gärna i ett eget digitalt kartlager.
- Utgöra bra handläggarstöd och bättre vägledning vid beslut, då beslut motiverade utifrån översiktsplanen får större tyngd i efterföljande prövningar. På så vis blir förutsägbarheten tydligare för både handläggare och sökande.
- För att vägledningen ska stärkas efterfrågas checklistor eller beslutsmallar som säkerställer att

översiktsplanen har beaktats.

Redovisning av lagkrav i kommande översiktsplan

I 3 kap. 3, 4 och 5 §§ plan- och bygglagen, PBL, finns bestämmelser om vad som ska redovisas i översiktsplanen. I översiktsplanen ska kommunen redovisa de förhållanden som med hänsyn till de allmänna intressena enligt 2 kap. PBL som kan ha en väsentlig betydelse för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

Nedan redovisas frågeställningar som för nuvarande bedöms lämpliga att hantera inom ramen för lagkrav enligt ovan.

Markanvändning

En kommuntäckande markanvändningskarta där grunddragen framgår behöver tas fram för att översiktsplanen ska kunna användas enligt PBL. I ÖP-modell 2.1 är mark- och vattenanvändning en av de tre huvudaspekterna och ska redovisas som digitala ytor tillhörande någon av de 10 bestämda kategorierna.

Användning, utveckling och bevarande av den byggda miljön

I en ny översiktsplan behöver strategierna utvecklas och tydliggöras eller kopplas till konkreta riktlinjer. Det behöver även tillkomma ställningstaganden för att översiktsplanen ska kunna användas som vägledande dokument.

I ÖP-modell 2.1 är utvecklingsinriktning en av de tre huvudaspekterna och ska förutom att beskrivas redovisas digitalt. Aspekten innehåller följande kategorier; bebyggelse, natur och friluftsliv och kommunikationer.

Riksintressen

I en ny översiktsplan behöver dessa reviderade riksintressen arbetas in. I ÖP-modell 2.1 är Riksintressen, LIS och andra värden en av de tre huvudaspekterna och ska förutom att beskrivas redovisas digitalt.

I ÖP-modell 2.1 är utvecklingsinriktning en av de tre huvudaspekterna och ska förutom att beskrivas redovisas digitalt. Aspekten innehåller följande kategorier; bebyggelse, natur och friluftsliv och kommunikationer.

Miljö kvalitetsnormer

I ny översiktsplan behöver miljö kvalitetsnormer behandlas mer ingående. Det bör framgå tydligt vilka de viktigaste åtgärderna är gällande varje enskild miljö kvalitetsnorm och hur dessa ska prioriteras.

Jordbruksmark

I samband med ny översiktsplan bör exploatering på jordbruksmark utredas. Inom ramen för den bör den brukningsvärda jordbruksmarken definieras samt riktlinjer och ställningstaganden för dess bevarande tas fram. I en ny översiktsplan kan exempelvis kommunen skydda jordbruksmark som är särskilt värdefull och där bebyggelse inte får förekomma.

Bostadsförsörjning

Översiktsplanen behöver uppdateras utifrån aktuellt bostadsförsörjningsprogram. Därmed behöver bostadsförsörjningsprogrammet uppdateras.

LIS

LIS-områdena i översiktsplanen bör uppdateras utifrån nya nationella och regionala mål, planer, program gällande klimatrisker och klimatanpassning. LIS-områdena bör även utredas utifrån intresse att bebygga dessa genom detaljplan eller lov.

Nationella och regionala mål, planer och program

Översiktsplanen behöver uppdateras för att inkludera nya nationella och regionala mål, planer och program. Dessutom behöver det arbetas fram ställningstagande kring hur kommunen kommer att arbeta med frågor rörande Agenda 2030. Detta för att förtydliga hur kommunen långsiktigt ska utvecklas på ett ekonomiskt, socialt och hållbart vis.

Klimatrisker

Översiktsplanen behöver uppdateras utifrån nya nationella och regionala mål, planer, program gällande klimatrisker och klimatanpassning.

Det behövs också tas fram nya utredningar gällande klimatrisker.

Mellankommunala frågor

Frågorna behöver behandlas och fördjupas i arbete med ny översiktsplan. Avsnittet om mellankommunala frågor behöver uppdateras utifrån nya underlag.

Regionala utvecklingsfrågor

Översiktsplanen behöver uppdateras för att inkludera den nya regionala utvecklingsstrategin, RUS.

Kunskapsunderlag för kommande översiktplanearbete

Utöver behovet av framtagande ny översiktsplan har en diskussion kontinuerligt skett inom förvaltningen bl.a. utifrån hur budgeten för strategisk planering används på bästa möjliga sätt så att prioritering ger bästa möjliga effektivisering av arbetet inom samhällsplaneringen. Diskussionen har skett utifrån en prioriteringslista med utredningar och uppdrag som beslutats av politiken eller framkomna behov utifrån lagkrav samt pågående samhällsplanering. Nedan anges pågående och prioriterade arbeten.

Pågående arbeten:

- Vattentjänstplan
- Skogsbruksplan
- Detaljplan för fastigheten Prästgården 1:90 med flera
- Detaljplan för del av fastigheten Vätterskoga 4:106 (Aspebäcken)

Prioriterade arbeten:

- Vattentjänstplan
- Bostadsförsörjningsprogram
- Inventering av LIS-områden
- Inventering av bebyggbar mark

- Digitalisering av kartunderlag

Flera planeringsunderlag behöver tas fram i samband med framtagande av ny översiktsplan. Fördelen med att ta fram dessa parallellt med översiktsplanen kan vara inte bara att de blir en del i underlaget

utan att de bedömningar som görs redovisas i denna. Underlagen behöver inte samrådats separat exempelvis i ett tematiskt tillägg till översiktsplanen (TÖP).

Rekommendationer för kommande översiktsplanearbete

Översiktsplanen har en central roll i kommunernas arbete att formulera strategier för en långsiktigt hållbar utveckling. Översiktsplaneringen ska bedrivas kontinuerligt, vara framåtsyftande och att översiktsplanen ska hållas aktuell. Ett lämpligt sätt kan vara att årligen redovisa lägesbild för politik och tjänstemän.

Kommande arbete med ny översiktsplan för Skinnskattebergs kommun kommer kräva en del resurser inom den kommunala organisationen. Flera planeringsunderlag behöver tas fram i samband med framtagande av ny översiktsplan. Vidare kommer de nya kraven på digitalisering av samhällsbyggnadsprocessen innebära att de nya underlagen är digitaliserade samt att befintligt underlag digitaliseras. För detta bör en samlad färdplan inkl. budget tas fram under åren 2023 - 2024.